

01

ΣΤΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΥΠΑΡΞΗΣ

Αμύνταιο

Δραστηριότητες περιβαλλοντικής
εκπαίδευσης στο πεδίο
Βελτιώνοντας τις συνθήκες
συνύπαρξης του ανθρώπου
και της αρκούδας στο Δήμο
Αμύνταιου

Ενημερωτικό υλικό και
χάρτης των μονοπατιών

Καλλιτώ
παιδαγωγικό κέντρο
στην περιοχή Αμύνταιο Φλώρινας

Υλοποιήθηκε από την Καλλιτώ με τη συνεισφορά του χρηματοδοτικού μέσου LIFE της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Πράσινου Ταμείου και ιδίων πόρων

ΑΣΠΡΟΓΕΙΑ

Εναρξη μονοπατιού

Η αγροτική παραγωγή

Η καφέ αρκούδα

Τα δάση της περιοχής

Τοπική κοινωνία

ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ

Λήξη του θεματικού μονοπατιού

Συνέχεια διαδρομής προς Λέχοβο

ΛΕΧΟΒΟ

- Θεματικές πινακίδες
- Πινακίδες προσανατολισμού
- Κύριο μονοπάτι
- Εναλλακτική διαδρομή

1ο μονοπάτι: από τα Ασπρόγεια στο Λέχοβο

Αφετηρία: **Ασπρόγεια**

Κατάληξη: **Προφήτης Ηλίας Λεχόβου**

Μήκος: **3,8 κλμ**

Υψομετρική διαφορά: **+147 μ.**

Μέση διάρκεια διαδρομής: **1,5 ώρα**

Διάρκεια εκπαιδευτικού προγράμματος: **3-4 ώρες**
(για όλες τις θεματικές)

Το πρώτο μονοπάτι ακολουθεί την παλιά στράτα που ένωνε τα Ασπρόγεια με το Λέχοβο. Αφετηρία μας λοιπόν είναι τα Ασπρόγεια, ένα όμορφο, πετρόκτιστο χωριό, στα 860 μ. υψόμετρο, στις δασωμένες νοτιοανατολικές πλαγιές του Βιτσιού, ανάμεσα στο Νυμφαίο και το Λέχοβο. Η διαδρομή ξεκινά από την πλατεία του χωριού, διασχίζει τους πλακόστρωτους δρόμους του και κατηφορίζει νότια, προς τους παλιούς κήπους, τους οπωρώνες και τα χωράφια των κατοίκων. Βγαίνοντας από το χωριό, ακολουθούμε ένα μικρό αγροτικό χωματόδρομο με νότιο-ανατολική κατεύθυνση, διασχίζοντας μία ποικιλία αγροτικών και δασικών οικοτόπων, όπως βοσκολίβαδα, συστάδες οπωροφόρων δέντρων, παλιά χωράφια και δασύλλια, κυρίως με βελανιδιές και άλλα φυλλοβόλα είδη. Πρόκειται για ένα τυπικό βίοτοπο της Καφέ Αρκούδας, η οποία πράγματι έχει παρουσία στην περιοχή.

Στη συνέχεια αφήνουμε το χωματόδρομο και μπαίνουμε στο παλιό, πέτρινο μονοπάτι, το οποίο διατηρείται ακόμα σε κάποια σημεία. Παράλληλα, οι καλλιέργειες δίνουν σταδιακά τη θέση τους σε όλο και πιο πυκνές και ώριμες συστάδες βελανιδιάς, γάβρου και οστριάς. Όσο το μονοπάτι ανηφορίζει προς τις πλαγιές του βουνού, μας οδηγεί τελικά στο δάσος της οξιάς, το οποίο καλύπτει το μεγαλύτερο τμήμα της διαδρομής. Αφού περνάμε από την παλιά βρύση, καταλήγουμε στο χώρο αναψυχής του Προφήτη Ηλία, πάνω από το Λέχοβο. Αν θέλουμε, μπορούμε να συνεχίσουμε από βατό μονοπάτι, μέσα από συστάδες οπωροφόρων και δασικών δέντρων, προς το Λέχοβο, το οποίο απέχει 2,2 κλμ. ακολουθώντας τη διαδρομή τα «Μονοπάτια της Ειρήνης».

Σε αυτό το μονοπάτι ακολουθείται τη σήμανση προσανατολισμού του Μονοπατιού της Ειρήνης το οποίο αποτελεί ένα μέρος ενός δικτύου μονοπατιών που διασχίζει 11 χωριά. Δημιουργήθηκε από τη συνεργασία του Κοινωνικού Συνεταιρισμού τα Μονοπάτια της Ελλάδας – Paths of Greece και του Ενωτικού Συλλόγου Λεχοβιτών, περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να δείτε στον ιστότοπο του έργου (<https://www.pathsOfpeace.gr/>).

Αγροτική παραγωγή κι άγρια ζωή

Βρισκόμαστε στη ζώνη που το χωριό δίνει σταδιακά τη θέση του στα λιβάδια και το δάσος. Εδώ συναντάμε συνήθως παλιά και νέα μαντριά, χωράφια, μπουστάνια και οπωροφόρα δέντρα.

Η κτηνοτροφία και η γεωργία διαμόρφωναν για αιώνες το τοπίο στα βουνά της Βόρειας Πίνδου. Τα άγρια ζώα, όπως η αρκούδα κι ο λύκος, έπρεπε να προσαρμοστούν σε αυτή την κατάσταση κι έμαθαν έτσι να αναζητούν την τροφή τους ανάμεσα στα χωριά, τα χωράφια και τα κοπάδια, προκαλώντας πολλές φορές ζημιές στην παραγωγή. Δυστυχώς, οι ζημιές αυτές αποτελούν συχνά την αφορμή για συγκρούσεις με αποτέλεσμα πολλές φορές παράνομες θανατώσεις άγριων ζώων.

Η μακρά παράδοση συνύπαρξης της άγριας ζωής και της κτηνοτροφίας μπορεί ωστόσο να συνεχιστεί και σήμερα, με την υιοθέτηση των κατάλληλων μέτρων φύλαξης, όπως ο σωστός σταβλισμός, τα κατάλληλα τσομπανόσκυλα, οι ηλεκτροφόρες περιφράξεις, αλλά και με δίκαιες αποζημιώσεις προς τους παραγωγούς.

Η Καφέ Αρκούδα

Σιγά – σιγά οι καλλιέργειες και τα οπωροφόρα δίνουν τη θέση τους στο δάσος. Ένα ιδανικό σημείο για την αρκούδα, η οποία θα βρει εδώ καρπούς για να τραφεί, αλλά και κρυψώνες για να προφυλαχθεί.

Η Καφέ Αρκούδα είναι το πιο μεγαλόσωμο άγριο θηλαστικό των ευρωπαϊκών βουνών. Θεωρείται ζώο με εξαιρετική ευφυΐα, καλή μνήμη, σύννεση, αλλά και περιέργεια. Είναι παμφάγο, προτιμά όμως τις φυτικές τροφές, όπως οι καρποί των θάμνων και των οπωροφόρων δέντρων.

Πριν από δυο δεκαετίες, εξαιτίας του κατακερματισμού των βιοτόπων της, του παράνομου κυνηγιού και των δηλητηριασμένων δολωμάτων, ο πληθυσμός της αρκούδας είχε φτάσει σε επικίνδυνα χαμηλά επίπεδα. Σήμερα όμως υπολογίζεται ότι ο πληθυσμός άρχισε να αυξάνεται και πάλι.

Τα δάση κι ο άνθρωπος

Σταδιακά, αφήνουμε πίσω μας τις καλλιέργειες και τους οπωρώνες, για να μπούμε στην κυρίως δασωμένη ζώνη, εδώ που απλώνονται τα πυκνά, ώριμα δάση οξιάς, βελανιδιάς και άλλων φυλλοβόλων.

Τα δάση των φυλλοβόλων έχουν μεγάλη οικολογική αξία. Η οξιά και –ακόμα περισσότερο- η βελανιδιά είναι φιλόξενα είδη, επιτρέποντας την ανάπτυξη πολλών άλλων φυτών, δέντρων και θάμνων. Χάρη στους καρπούς τους εξάλλου, αποτελούν τον αγαπημένο βιότοπο πολλών άγριων ζώων, όπως η αρκούδα και το αγριογούρουνο.

Οι οξιές κι οι βελανιδιές είχαν πάντα μεγάλη σημασία για τις ορεινές κοινότητες, παρέχοντας καυσόξυλα για θέρμανση και τροφή για τα ζώα. Έτσι, τα δάση γύρω από το κάθε χωριό παραμέναν ανοιχτά και προσβάσιμα. Τις τελευταίες δεκαετίες ωστόσο, ο δραστηκός περιορισμός αυτών των δραστηριοτήτων και η μερική εγκατάλειψη των ορεινών χωριών έχει οδηγήσει σε δάσωση τα παλιά βοσκοτόπια, τα χωράφια και τους οπωρώνες.

Η ζωή στα χωριά της περιοχής

Καθώς κινούμαστε στο παλιό, πέτρινο μονοπάτι από τα Απρόγεια προς το Λέχοβο, συναντάμε τη βρύση. Εδώ, φανταζόμαστε, θα ξεδιψούσαν και θα ξεκουραζόταν οι διαβάτες, ή θα ποτίζανε τα ζώα τους οι κτηνοτρόφοι.

Το φυσικό περιβάλλον της περιοχής, τα ζώα και τα φυτά, τα πετρώματα και τα ποτάμια, προσέφεραν για αιώνες χώρο και πόρους στις κοινότητες των ανθρώπων. Τα χωριά της περιοχής αναπτύχθηκαν λοιπόν σε αυτόν τον τόπο, με βάση την κτηνοτροφία, τη μικρή ορεινή γεωργία, την υλοτομία, αλλά και το εμπόριο, τη βιοτεχνία και –φυσικά– το χτίσιμο με την πέτρα.

Οι δραστηριότητες αυτές διαμόρφωσαν για αιώνες το τοπίο, με έναν τρόπο που δε μπορείς να διακρίνεις πια τί είναι «φυσικό» και τί «τεχνητό». Σήμερα, τα εγκαταλελειμμένα απομεινάρια αυτής της αγροτικής ζωής, οι οπωρώνες, τα χωράφια, οι πεζούλες, οι στράτες, αποτελούν πολύτιμα, οικολογικά και κοινωνικά στοιχεία του τοπίου, στηρίζοντας τόσο την κοινωνική μνήμη, όσο και την άγρια ζωή.

Το πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης «Αμύνταιο - Στα μονοπάτια της συνύπαρξης» δημιουργήθηκε από την Περιβαλλοντική Οργάνωση «Καλλιστώ», στο πλαίσιο του LIFE AMYBEAR «Βελτιώνοντας τις συνθήκες συνύπαρξης του ανθρώπου και της αρκούδας στο Δήμο Αμύνταιου» (“Improving Human-Bear Coexistence Conditions in Municipality of Amyntaio”, LIFE15 NAT/GR/001108). Περιλαμβάνει περιήγηση σε δύο επιλεγμένα μονοπάτια της περιοχής, ένα παραλίμνιο και ένα ορεινό, καθώς και εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο πεδίο και την τάξη.

Μέσα από τις προτεινόμενες δραστηριότητες, οι μαθητές/τριες ή οι επισκέπτες θα περιηγηθούν στην περιοχή του Δήμου Αμυνταίου και θα ενημερωθούν για τα άγρια ζώα, τα φυτά και τους οικοτόπους που απαντώνται, και για τις κοινωνικές και παραγωγικές δραστηριότητες, τη γεωργία, την κτηνοτροφία, την αλιεία, για τις τοπικές κοινότητες που μοιράζονται τον ίδιο τόπο και τους ίδιους πόρους με την άγρια ζωή. Μέσα από αυτή την περιήγηση, θα κληθούν να σκεφτούν πάνω στους περίπλοκους τρόπους με τους οποίους οι ανθρώπινες δραστηριότητες αλληλεπιδρούν με την άγρια ζωή και να προτείνουν λύσεις που θα αμβλύνουν τις συγκρούσεις και θα προάγουν τη συνύπαρξη. Ταυτόχρονα, θα πληροφορηθούν για τις εφαρμοζόμενες περιβαλλοντικές πολιτικές και τις προστατευόμενες περιοχές και θα κρίνουν την αποτελεσματικότητά τους.

Το πρόγραμμα στο πεδίο απευθύνεται σε μαθητές των μεγαλύτερων τάξεων του Δημοτικού και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Έχει σχεδιαστεί ώστε να μπορεί να πραγματοποιηθεί αυτόνομα, από κάθε ομάδα που διαθέτει το σχετικό υλικό. Οι άνθρωποι της Καλλιστώ ωστόσο, είναι διαθέσιμοι κατόπιν συνεννόησης να συνοδεύσουν τις ομάδες. Για να πραγματοποιηθούν οι προτεινόμενες δραστηριότητες, πέρα από το παρόν φυλλάδιο, οι εκπαιδευτικοί/συννοδοί χρειάζεται να φέρουν τον Εκπαιδευτικό Οδηγό, ο οποίος είναι διαθέσιμος, μαζί με πλούσιο ακόμα υλικό στη σελίδα της callisto.gr.

Συγγραφή κειμένων και επιμέλεια υλικού: Έφη Γελαστοπούλου, Κοινωνική Λειτουργός με Ειδικευση στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Νίκος Νικήσιανης, Διδάκτορας Βιολογίας, Μαρία Πετρίδου, MsC Βιολόγος.

Ευχαριστούμε το Δήμο Αμυνταίου για τη συνεργασία στην επιλογή και τη σχεδίαση των μονοπατιών.

Φωτογραφίες: Έφη Γελαστοπούλου, Νίκος Νικήσιανης, Μαρία Πετρίδου, Αρχείο φωτογραφιών ΚΑΛΛΙΣΤΩ

↑ Γυρίστε το από την άλλη ↓

Τα περισσότερα χωράφια είναι καλλιεργημένα με σιτάρι, καλαμπόκι και άλλα σιτηρά. Άλλες σημαντικές καλλιεργείες είναι ακόμητα χαρτοτύνα, σιπιάτα, τα όσπρια και φασόλια και ποσάκια (ως αντισυμβατικά, αχά-οξεία, ηλιόραση και κερρασίς. Η πιο χαρακτηριστική καλλιεργεία της περιοχής είναι τα αμπέλια. Η κρύβρα ή αμπέλι του Δήλου βρίσκεται παντού ακριβώς εδώ, ανήκει σε λίγες Πτέρων και Βεγορίδα. Έχει μάλλον χαρακτηριστικά Ζώνη Οροσειράς Προεξέχεις Ανώτερης Ποιότητας Κρασί (Ο.Π.Α.Π - V.Q.P.R.D.). Η κρύβρα ποικιλία της ζώνης είναι το Σινόπουρο.

Καθώς περνάμε μέσα από τα εδάφη χωράφια των Πτέρων, ήρθε η ώρα να στρέψουμε την προσοχή μας στην γεωργία, τη σιτηρά-κόπρη παραγωγική δραστηριότητα των κατοίκων της περιοχής. Ο Δήμος Αμυνταίου είναι μια αγροτική περιοχή, καθώς οι αγροτικές εκτάσεις και τα βοσκοτόπια καταλαμβάνουν τα 2/3 της συνολικής επιφάνειας του Δήλου. Πρέπει να σημειωθεί ότι το 1/3 του ελκυστικού πηλοποιήσιμου υλικού είναι σιτηρά και ποσάκια. Η γεωργία στη περιοχή είναι παραδοσιακή οικογενειακή εκμετάλλευση.

Οι καλλιεργείες της περιοχής

λορφή και να σφραγιστούν οι πηγές που υπάρχουν στον χώρο και να μην υπάρχει κίνηση νερού. Η διατήρηση των υδάτινων πόρων είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωση των ειδών που ζουν σε αυτές τις περιοχές. Η προστασία των υδάτινων πόρων είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωση των ειδών που ζουν σε αυτές τις περιοχές.

Η διατήρηση των υδάτινων πόρων είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωση των ειδών που ζουν σε αυτές τις περιοχές. Η προστασία των υδάτινων πόρων είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωση των ειδών που ζουν σε αυτές τις περιοχές.

Η διατήρηση των υδάτινων πόρων είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωση των ειδών που ζουν σε αυτές τις περιοχές. Η προστασία των υδάτινων πόρων είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωση των ειδών που ζουν σε αυτές τις περιοχές.

ΚΑΙ ΟΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΝ ΤΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΩΝ

Η διατήρηση των υδάτινων πόρων είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωση των ειδών που ζουν σε αυτές τις περιοχές. Η προστασία των υδάτινων πόρων είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωση των ειδών που ζουν σε αυτές τις περιοχές.

Η διατήρηση των υδάτινων πόρων είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωση των ειδών που ζουν σε αυτές τις περιοχές. Η προστασία των υδάτινων πόρων είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωση των ειδών που ζουν σε αυτές τις περιοχές.

Η διατήρηση των υδάτινων πόρων είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωση των ειδών που ζουν σε αυτές τις περιοχές. Η προστασία των υδάτινων πόρων είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωση των ειδών που ζουν σε αυτές τις περιοχές.

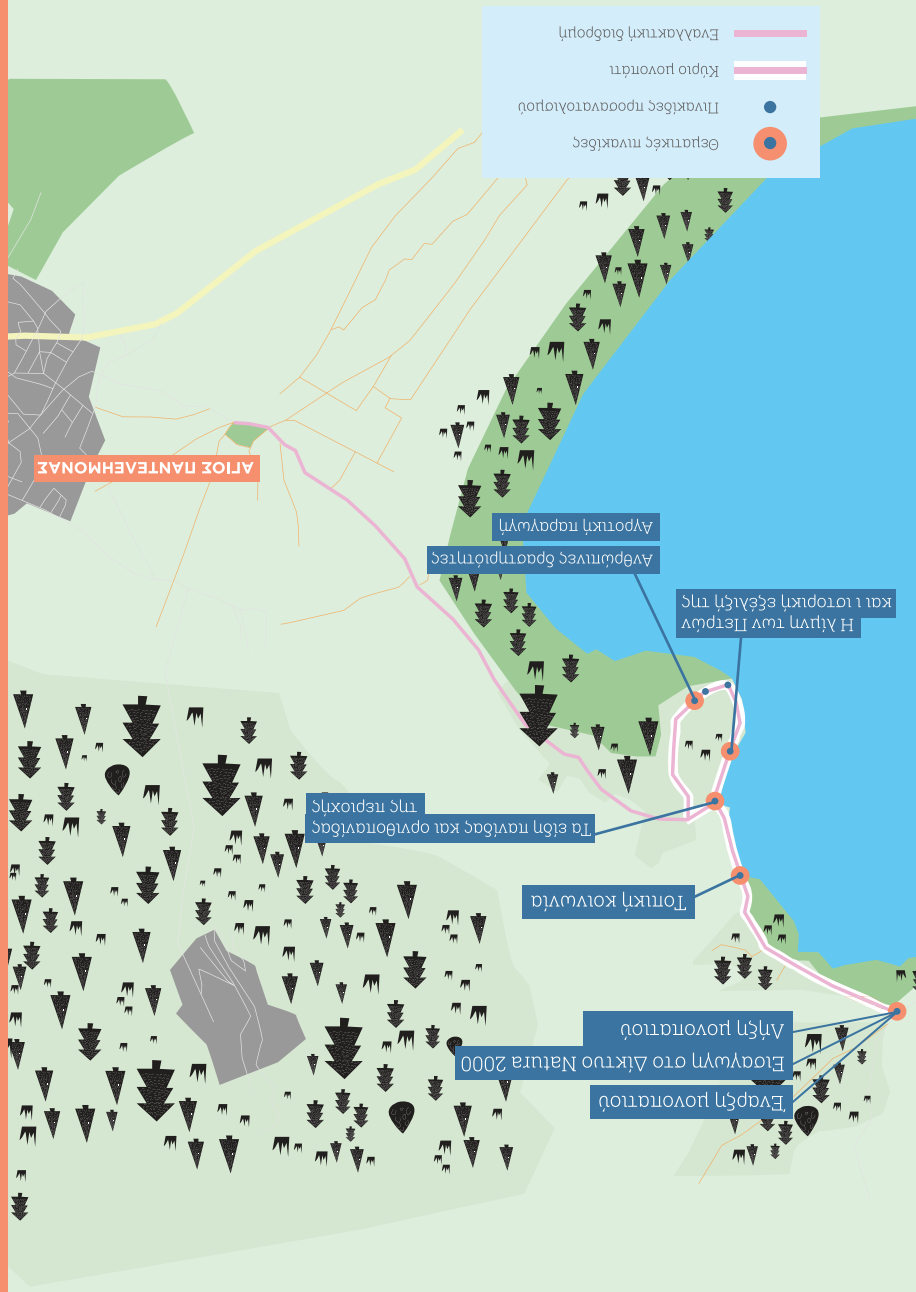
Το Δίκτυο Natura 2000 Οι οικότοποι και είδη προσταζόμενα

2ο ΜΟΝΟΤΑΤΙ: ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ ΤΩΝ ΠΕΤΡΩΝ

Αφετηρία: 3ο χλμ Λιερών – Κέληνη
 (δυστάξηση προς Αγ. Πλατεμένηνα)
 Κατάληξη: στο ίδιο σημείο
 Μήκος: 3,5 χλμ
 Ύψομετρική διαφορά: -
 Μέση διάρκεια διαδρομής: 1-1,5 ώρα
 Διάρκεια εκμειθευτικού προγράμματος: 3-4 ώρες
 (για όλες τις θεματικές)

Το 2ο μονοτάτι προσφέρει μία παραδείσιμα περιήγηση στη Λίμνη των Πετρών. Είναι αφιερωμένο στο Δίκτυο Natura 2000 και την οικοδόνη, την ιστορία και τη σημερινή ζωή των λιμνών της περι-οχής. Η προτεινόμενη διαδρομή ξεκινά 3,5 χλμ. μετά το χωριό των Πετρών, στο όριο προς το χωριό Κέληνη. Από εκεί, παίρνουμε το χωματόδρομο που μέσα από μία παραδείσιμα διαδρομή οδηγεί στο Αγίο Πλατεμένηνα. Η διαδρομή περνά από καματώδες, συστάδες βεντρων, καθώς και ένα ζύλινο παρατηρητήριο.

Μετά από 1,5 χλμ, αφήνουμε τον κεντρικό χωματόδρομο, για να μπούμε σε έναν μικρότερο, δευτερεύοντα δρόμο όπου ακούσεται μία μικρή βαδίζοντας παράλληλα με τις όχθες της λίμνης, φτάνουμε σε ένα μικρό εκκλησάκι και μία βακωδή εξέταση που βρισκόμαστε στη μέση της χερσονήσου. Από εκεί, ακολουθώντας τον κεντρικό δρόμο του χωριού οικισμού. Από εκεί, γυρίζουμε στο αρχικό σημείο, μετά από 2,300 μ. Εναλλακτικά, μπορείτε κάποιος να συνεχίσει τον κύριο χωματόδρομο την άλλη κατεύθυνση, δηλ. νοτιοανατολικά, και να καταλήξει έτσι μετά από 3 χλμ. στο Μοναστήρι και από εκεί στο χωριό του Αγίου Πλατεμένηνα.

02 ΣΤΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΗΣ ΞΥΝΗΤΑΡΕΗΣ